

Želite delati v drugi
državi članici EU?
Spoznajte svoje pravice!

Evropska komisija

Želite delati v drugi državi članici EU?

Spoznajte svoje pravice!

Evropska komisija

Generalni direktorat za zaposlovanje, socialne zadeve in enake možnosti
Enota E.3

Rokopis dokončan maja 2006.

Vsebina te publikacije ne odraža nujno mnenja oz. stališča Evropske komisije, Generalnega direktorata za zaposlovanje, socialne zadeve in enake možnosti.

Če želite od Evropske komisije, Generalnega direktorata za zaposlovanje, socialne zadeve in enake možnosti, prejemati elektronsko glasilo „ESmail“, to sporočite na elektronski naslov empl-esmail@ec.europa.eu. Glasilo se redno objavlja v angleškem, francoskem in nemškem jeziku.

Europe Direct je služba za pomoč pri iskanju odgovorov na vprašanja v zvezi z Evropsko unijo

**Brezplačna telefonska številka:
00 800 6 7 8 9 10 11**

(*) Nekateri operaterji mobilne telefonije ne dovoljujejo vzpostavitve zveze s številkami 00 800 ali pa te klice zaračunavajo.

Veliko dodatnih informacij o Evropski uniji je na voljo na internetu. Dostop je mogoč na strežniku Europa (<http://europa.eu>).

Kataloški podatki so navedeni na koncu te publikacije.

Luxembourg: Urad za uradne publikacije Evropskih skupnosti, 2007

ISBN 92-79-01897-3

© Evropske skupnosti, 2006

Reprodukcija je dovoljena samo skupaj z navedbo vira.

Printed in Belgium

NATISNJENO NA BELEM PAPIRJU, KI NE VSEBUJE KLORA

Kazalo

Uvod	5
Določbe skupnosti o prostem gibanju delavcev	7
1. Ali se v mojem primeru uporabljajo določbe o prostem gibanju delavcev? Ali sem delavec v smislu člena 39 Pogodbe ES?	7
2. Katere pravice mi pripadajo v okviru prostega gibanja delavcev?	8
3. V katerih državah se lahko sklicujem na določbe o prostem gibanju delavcev?	9
4. Kako ravnati v primeru, če sem napoteni delavec?	10
Dostop do zaposlitve	11
5. Kako lahko iščem zaposlitev v drugi državi?	11
6. Ali imam prost dostop do zaposlitve?	12
7. Kako ravnati, če sem pridobil poklicne kvalifikacije v drugi državi?	12
8. Ali lahko delam v javnem sektorju druge države članice?	13
Enaka obravnava	15
9. Kakšne so moje pravice v primerjavi s pravicami državljanov države članice gostiteljice?	15
10. Kakšne so socialne ugodnosti?	15
11. Kakšne so davčne ugodnosti?	16
12. Ali mi v smislu enake obravnave pripada še katera druga pravica? ..	16
13. Kako ravnati v primeru, če delam v eni državi članici, prebivam pa v drugi?	16
Pravica do vstopa in prebivanja	17
14. Ali moram v primeru, če se odpravim na delo v drugo državo, urediti kakšne formalnosti za vstop in prebivanje na njenem ozemlju?	17
15. Kaj se zgodi, če izgubim službo v državi članici gostiteljici ali grem tam na usposabljanje?	18
16. Kako je v primeru, če že dolgo živim v državi članici gostiteljici? ...	18
17. Ali sta moj vstop v državo članico gostiteljico in prebivanje v njej omejena?	19

Družinski člani	21
18. Kateri družinski člani me lahko spremljajo ali se mi pridružijo v državi članici gostiteljici?	21
19. Katere upravne formalnosti morajo izpolniti moji družinski člani, da lahko vstopijo v državo članico gostiteljico in v njej prebivajo? ..	22
20. Ali imajo tudi družinski člani pravico do stalnega prebivanja?	23
21. Kaj se zgodi, če se ločim (zajeta je tudi razveljavitev poroke ali prekinitve registrirane partnerske zveze), umrem ali odidem v drugo državo? Ali lahko moji družinski člani ostanejo v državi članici gostiteljici?	23
22. Katere pravice še imajo moji družinski člani? Ali lahko tudi oni opravljajo delo v državi gostiteljici?	25
Širitev: prehodni ukrepi	27
23. Kaj so prehodni ukrepi?	27
24. Kako dolgo bodo veljali prehodni ukrepi?	28
25. Kaj prinaša naslednja širitev EU z vstopom Romunije in Bolgarije?	29
Državljeni tretjih držav	31
26. Kaj pa državljani tretjih držav? Ali imajo tudi oni pravico do prostega gibanja in enake obravnave?	31
Pravice do socialnega varstva	33
27. Kaj se zgodi z mojimi pravicami do socialnega varstva, ko se zaradi zaposlitve preselim v drugo državo?	33
Kako uveljaviti svoje pravice	35
28. Kaj lahko storim, če državne oblasti ali moj delodajalec ne spoštujejo mojih pravic, ki mi pripadajo kot delavcu migrantu?	35
29. Kakšna je vloga Sodišča Evropskih skupnosti?	36
30. Ali na Evropsko sodišče lahko vložim tožbo?	36
Viri	39

Uvod

Prosto gibanje oseb je ena temeljnih svoboščin, zapisanih v zakonodaji Skupnosti. Državljeni EU se lahko preselijo v drugo državo članico, kjer lahko delajo ali študirajo, nudijo ali uporabljajo storitve, ustanovijo podjetje, preživljajo pokoj ali, v primeru ekonomsko neaktivnih oseb, tam preprosto prebivajo.

Ta priročnik opisuje **samo** pravni položaj **oseb, ki se selijo znotraj Evropske unije zaradi zaposlitve**. Namenjen je temu, da vam v enostavni obliki vprašanj in odgovorov poda informacije o pravicah, ki jih imate kot delavec migrant.

Se želite zaposliti v drugi državi članici? Ali delate v drugi državi članici in se sprašujete, kakšne so vaše pravice v primerjavi s pravicami delavcev, ki imajo stalno prebivališče v isti državi? Kako ravnati v primeru, ko delate v eni državi, medtem ko imate stalno prebivališče v drugi državi? Ta priročnik vam bo odgovoril na ta in na mnoga druga vprašanja.

Priročnik je bil objavljen v okviru Evropskega leta mobilnosti delavcev – leta 2006 – katerega cilj je poglobiti zavest in izboljšati poznavanje prednosti dela v tujini.

Evropsko leto mobilnosti delavcev 2006

Določbe skupnosti o prostem gibanju delavcev

Prosto gibanje delavcev obstaja od ustanovitve Evropske skupnosti leta 1957. Zapisano je v členu 39 Pogodbe ES, naprej pa se je razvijalo s sekundarno zakonodajo, zlasti z:

- Uredbo (EGS) št. 1612/68 ⁽¹⁾;
- Direktivo 2004/38/ES ⁽²⁾. Ta direktiva, ki je odraz pravic, ki jih prinaša državljanstvo Unije, je uskladila in pregledala prejšnja zakonodajna besedila v zvezi s prostim gibanjem oseb, vključno z delavci. Veljati je začela 30. aprila 2006.

Ta brošura se nanaša predvsem na pravila iz teh dveh zakonodajnih aktov.

Obstajajo še druge določbe Skupnosti, ki urejajo najpomembnejša vprašanja delavcev migrantov, zlasti priznavanje kvalifikacij in diplom ⁽³⁾ ter pravic socialnega varstva ⁽⁴⁾. Tudi ti dve temi bosta na kratko predstavljeni.

Evropsko sodišče ima pri razlagi in razvoju koncepta in posledic te svoboščine glavno besedo. Ta priročnik se bo zato skliceval na njegovo sodno prakso ⁽⁵⁾.

1. Ali se v mojem primeru uporabljajo določbe o prostem gibanju delavcev? Ali sem delavec v smislu člena 39 Pogodbe ES?

Določbe Skupnosti o prostem gibanju delavcev se uporabljajo za *delavce migrante*, tj. tudi za vas, če ste državljan ene od držav članic Evropske unije ali Evropskega gospodarskega prostora (glej vprašanje 3), in se zaradi dela preselite iz vaše matične države v drugo državo članico (*država članica gos-*

⁽¹⁾ Uredba Sveta (EGS) št. 1612/68 z dne 15. oktobra 1968 o prostem gibanju delavcev v Skupnosti, UL L 257, 19.10.1968.

⁽²⁾ Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2004/38/ES z dne 29. aprila 2004 o pravicah državljanov Unije in njihovih družinskih članov do prostega gibanja in bivanja na ozemlju držav članic, UL L 158, 30.4.2004.

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/index_en.htm

⁽⁴⁾ http://ec.europa.eu/employment_social/social_security_schemes/index_en.htm

⁽⁵⁾ Za podrobnejše informacije o sodni praksi Evropskega sodišča glede prostega gibanja delavcev glej Sporočilo Komisije „Prosto gibanje delavcev – kako izkoristiti vse ugodnosti in možnosti“, COM(2002) 694 konč., 11.12.2002,

http://ec.europa.eu/employment_social/free_movement/docs_en.htm

titeljica). Na te določbe se lahko sklicujete tudi takrat, ko se vrnete v svojo matično državo, potem ko ste izkoristili svojo pravico do prostega gibanja. Če pa te pravice niste nikoli izkoristili, se na te določbe ne morete sklicevati.

Sodna praksa Evropskega sodišča opredeljuje delavca kot osebo, ki (i) opravlja resnično in učinkovito delo, (ii) pod vodstvom druge osebe in (iii) za katero je plačana. Ta opredelitev je zelo široka in zajema, denimo, nekoga, ki dela deset ur na teden, pripravnika, osebo, katere plača je pod minimalnim pragom preživetja, določenim v državi članici gostiteljici, ali nižja od minimalne plače itd. Delavci so tudi državni uradniki in uslužbenci v javnem sektorju, pa tudi športnice in športniki, ki so redno zaposleni.

Če ste samozaposleni, študent, upokojenec ali ekonomsko neaktivna oseba, za vas veljajo druge določbe zakonodaje ES ⁽⁶⁾.

2. Katere pravice mi pripadajo v okviru prostega gibanja delavcev?

Prosto gibanje delavcev v bistvu pomeni, da imate:

- pravico do iskanja zaposlitve v drugi državi članici,
- pravico do opravljanja dela v drugi državi članici,
- pravico, da med zaposlitvijo tam prebivate,
- pravico, da vas spremlja vaša družina,
- pravico, da ostanete v državi članici, kjer ste opravljali delo,
- pravico, da ste glede dostopa do zaposlitve, delovnih pogojev in vseh ugodnosti, ki bi vam lahko pomagale pri lažji vključitvi v tamkajšnje okolje, obravnavani na enak način kot državljani države gostiteljice.

⁽⁶⁾ Dodatne informacije o prostem gibanju oseb na splošno so na voljo na spletnih naslovih: Opravljanje storitev in samozaposlovanje:

http://ec.europa.eu/internal_market/services/index_en.htm

Študenti: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/index_sl.htm

Splošne informacije o prostem gibanju državljanov EU:

http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/citizenship/movement/fsj_citizenship_movement_en.htm
in http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/citizenship/fsj_citizenship_intro_en.htm

3. V katerih državah se lahko sklicujem na določbe o prostem gibanju delavcev?

Na določbe Skupnosti o prostem gibanju delavcev se lahko sklicujete v vseh 25 državah članicah Evropske unije. Te so:

Avstrija	Grčija	Poljska*
Belgija	Madžarska*	Portugalska
Ciper	Irska	Slovaška*
Češka*	Italija	Slovenija*
Danska	Latvija*	Španija
Estonija*	Litva*	Švedska
Finska	Luksemburg	Združeno kraljestvo
Francija	Malta	
Nemčija	Nizozemska	

Prosto gibanje delavcev se v splošnem uporablja tudi v državah Evropskega gospodarskega prostora: na Islandiji, v Lihtenštajnu in na Norveškem (7).

V priročniku se izraza „država“ ali „država članica“ vedno nanašata na **zgoraj naštetih 28 držav**. Vse druge države so „tretje države“.

V okviru prehodnih ureditev, določenih v Pristopni pogodbi, se za osem od desetih držav članic, ki so se Evropski uniji pridružile 1. maja 2004 (države, označene z „*“), **uporabljajo nekatere omejitve pri dostopu na trg dela**. Za dodatne informacije glejte poglavje „Širitev – prehodni ukrepi“ in poseben priročnik, ki ga je objavila Evropska komisija (8).

(7) V teh državah lahko veljajo nekatere izjeme glede nekaterih določb Direktive 2004/38/ES o pravici do bivanja.

(8) Priročnik „Prosto gibanje delavcev iz novih držav članic – kako bo delovalo v praksi?“ je na voljo na internetnem naslovu:

http://ec.europa.eu/employment_social/free_movement/docs_en.htm

4. Kako ravnati v primeru, če sem napoteni delavec?

Napoteni delavci so poseben primer. Za razliko od delavcev migrantov so napoteni delavci poslani v drugo državo, da opravijo storitev, po opravljeni nalogi pa se vrnejo v svojo matično državo, ne da bi vstopili na trg dela države članice gostiteljice. Da bi zajeli to posebno stanje, je bila sprejeta direktiva, ki določa skupek zavezujočih pravil o minimalnem varstvu, ki ga morajo v državi članici gostiteljici zagotoviti delodajalci, ki tja napotijo delavce na začasno delo ⁽⁹⁾.

⁽⁹⁾ Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta št. 96/71/ES z dne 16. decembra 1996 o napotitvi delavcev na delo v okviru opravljanja storitev:

http://ec.europa.eu/employment_social/labour_law/postingofworkers_en.htm

Dostop do zaposlitve

5. Kako lahko iščem zaposlitev v drugi državi?

Če ste državljan države članice, imate pravico do iskanja zaposlitve v drugi državi članici. Od nacionalnih zavodov za zaposlovanje boste deležni enake pomoči, kot so je deležni državljani te države.

Če ste iskalec zaposlitve, lahko v skladu s sodno prakso Evropskega sodišča ostanete v državi članici gostiteljici za „razumno časovno obdobje, v katerem se lahko seznanite s ponudbami za zaposlitev in opravite vse potrebno za prijavo“. Po izteku tega obdobja vas ne morejo izgnati, če dokažete, da še vedno iščete zaposlitev in imate možnosti zanjo (npr. če imate dogovorjene razgovore za delovno mesto).

V skladu z najnovejšim razvojem sodne prakse Evropskega sodišča imajo lahko iskalci zaposlitve enak dostop do nekaterih ugodnosti finančne narave, kakor jih imajo državljani države članice gostiteljice, vendar pa je lahko dodelitev tovrstne podpore odvisna od tega, ali obstaja „resnična povezava“ med iskalcem zaposlitve in trgov delovne sile tiste države. Takšna povezava bi se lahko, denimo, ugotavljala tako, da bi se od iskalca zaposlitve zahtevalo, naj dokaže, da je razumno dolgo iskal delo v tej državi članici ⁽¹⁰⁾.

Na evropskem portalu o poklicni mobilnosti EURES ⁽¹¹⁾ najdete koristne informacije o zaposlitvenih možnostih v Evropskem gospodarskem prostoru. Vsebuje informacije o pravilih in postopkih, povezanih z zaposlovanjem v državah članicah, praktične informacije o življenjskih razmerah in delovnih pogojih (življenjski stroški, davki, socialne pravice, povpraševanje po delu v različnih sektorjih) in obsežno bazo podatkov o prostih delovnih mestih v drugih državah. Če se želite poučiti o tem, kako lahko vaše znanje, spretnosti in kvalifikacije predstavite na jasen in enostaven način po vsej Evropi, si oglejte spletno stran Europass ⁽¹²⁾.

⁽¹⁰⁾ Glej sodbo Evropskega sodišča z dne 23. marca 2004 v zadevi C-138/02, Collins.

⁽¹¹⁾ <http://europa.eu/eures/>

⁽¹²⁾ <http://europass.cedefop.europa.eu/>

6. Ali imam prost dostop do zaposlitve?

Pripada vam pravica, da opravljate dejavnost v drugi državi članici pod istimi pogoji, kakršni veljajo za državljane te države, ne da bi bili v primerjavi z njimi zaradi svojega državljanstva diskriminirani.

Izjema je dostop do nekaterih delovnih mest v javnem sektorju, kjer je državljanstvo lahko eden od pogojev za prijavo na to delovno mesto (glej vprašanje 8).

Druga izjema se nanaša na jezikovno znanje: zahteva se lahko določena stopnja jezikovnega znanja, če je ta razumna in nujna za zadevno delovno mesto. Takšen primer je lahko denimo delo v izobraževalnem sistemu druge države članice. Takrat se lahko zahteva določena stopnja jezikovnega znanja, vendar delodajalci kot dokazilo ne smejo zahtevati samo ene določene kvalifikacije. Čeprav je lahko, pod strogo določenimi pogoji, zahteva po visoki stopnji jezikovnega znanja upravičena za nekatera delovna mesta, pa se ne more zahtevati, da je zadevni jezik kandidatov materni jezik.

Morda delovno dovoljenje za vas ne bo obvezno. Vendar pa za državljane nekaterih držav članic, ki so se pridružile EU 1. maja 2004, pri dostopu na trg dela veljajo določene omejitve. Te omejitve lahko v praksi pomenijo, da mora zaposleni zaprositi za delovno dovoljenje (glej poglavje „Širitev – prehodni ukrepi“).

7. Kako ravnati, če sem pridobil poklicne kvalifikacije v drugi državi?

V EU obstaja splošni sistem priznavanja kvalifikacij in diplom. Če ste popolnoma usposobljeni za opravljanje reguliranega poklica (tj. takega, ki ga ni mogoče opravljati brez določenih posebnih poklicnih kvalifikacij) v eni državi članici, so v skladu s tem sistemom lahko vaše kvalifikacije priznane tudi v drugi državi članici. Vendar pa lahko država članica gostiteljica v primeru, ko je usposabljanje ali področje dejavnosti zadevnega poklica v njej bistveno drugačno, od vas zahteva prilagoditveno obdobje ali opravljanje preizkusa usposobljenosti. Načelno je izbira vaša. Samodejno priznanje diplom obstaja samo za majhno število poklicev ⁽¹³⁾.

⁽¹³⁾ Dodatne informacije o predpisih Skupnosti glede priznavanja kvalifikacij najdete na spletni strani: http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/index_en.htm

Septembra 2005 je bila sprejeta nova direktiva o priznavanju kvalifikacij ⁽¹⁴⁾. Njen namen je pojasniti in poenostaviti obstoječa pravila, da bi olajšala prosto gibanje kvalificiranih delavcev med državami članicami.

8. Ali lahko delam v javnem sektorju druge države članice?

Kot je bilo že omenjeno, so državni uslužbenci in zaposleni v javnem sektorju delavci, kar pomeni, da pravila prostega gibanja in načelo enake obravnave veljajo tudi zanje.

Vendar pa obstaja izjema glede **dostopa do javnega sektorja**: delovna mesta, ki vključujejo izvajanje javnih pooblastil in odgovornosti za zaščito splošnih interesov države, so lahko pridržana za državljane države članice gostiteljice. To lahko zajema, denimo, funkcije, specifične za določeno državo in sorodne organe, kot so oborožene sile, policija in drugi organi javnega reda, sodniki, davčni organi ali diplomatsko osebje. Vendar pa se na vseh delovnih mestih na teh področjih ne izvajajo javna pooblastila in odgovornosti za zaščito splošnih interesov države. Ta merila morajo biti torej določena za vsak primer posebej z vidika narave nalog in odgovornosti na delovnem mestu.

Razen te izjeme morajo biti natečaji za delovna mesta v javnem sektorju odprti za vse državljane EU.

Potem ko ste sprejeti na delovno mesto v javnem sektorju, vas ne smejo obravnavati drugače kot državljane te države glede drugih vidikov dostopa do delovnega mesta in delovnih pogojev. Če ste, denimo, pridobili primerljive poklicne izkušnje v javnem sektorju druge države članice, morajo biti te izkušnje upošteevane na enak način kot poklicne izkušnje, pridobljene v državi članici gostiteljici ⁽¹⁵⁾.

⁽¹⁴⁾ Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta št. 2005/36/ES z dne 7. septembra 2005 o priznavanju poklicnih kvalifikacij, UL L 255, 30.9.2005. Direktiva mora biti prenesena v nacionalne zakonodaje do oktobra 2007.

⁽¹⁵⁾ Podrobnejše informacije o vprašanjih, povezanih z javnim sektorjem, najdete v Sporočilu Komisije „Prosto gibanje delavcev – kako izkoristiti vse ugodnosti in možnosti“, COM(2002) 694 konč. z dne 11.12.2002,

http://ec.europa.eu/employment_social/free_movement/docs_en.htm

Evropsko leto mobilnosti delavcev 2006

Enaka obravnava

9. Kakšne so moje pravice v primerjavi s pravicami državljanov države članice gostiteljice?

Če ste delavec migrant, morate biti obravnavani na natančno enak način kot vaši sodelavci, ki so državljani države, v kateri opravljate delo. Zaradi svojega državljanstva ne smete biti diskriminirani. Načelo enake obravnave se uporablja zlasti pri:

1. dostopu do zaposlitve (glej vprašanje 5);
2. vseh delovnih pogojih, denimo pri plači, odpovedi in vrnitvi na delovno mesto;
3. dostopu do socialnih in davčnih ugodnosti.

Ta pravica do nediskriminacije na podlagi državljanstva se ne uporablja samo pri neposredni diskriminaciji, temveč tudi pri nevtralnih pravilih, ki imajo lahko v primeru, da niso objektivno upravičena in sorazmerna s svojim namenom, dejansko večje posledice za delavce migrante kot za nacionalne delavce in posledično lahko postavijo delavce migrante v slabši položaj. Gre za tako imenovano „posredno diskriminacijo“. Tak primer je, denimo, kadar se za pogoj postavlja stalno prebivališče ali trajanje prebivanja.

10. Kakšne so socialne ugodnosti?

Evropsko sodišče opredeljuje socialne ugodnosti kot vse ugodnosti, ki se ne glede na to, ali so vezane na pogodbo o delu ali ne, dodelijo nacionalnim delavcem predvsem zaradi njihovega objektivnega statusa delavca ali preprosto zaradi dejstva, da imajo bivališče na nacionalnem ozemlju, in ki bi znotraj Skupnosti verjetno spodbujale mobilnost delavcev, ki so državljani drugih držav članic, če bi zajemale tudi njih.

Primeri socialnih ugodnosti so znižana voznina na sredstvih javnega prevoza za številčne družine, otroški dodatki, povrnitev pogrebnih stroškov in minimalna podpora za preživetje.

11. Kakšne so davčne ugodnosti?

Delavci migranti so upravičeni do enakih davčnih ugodnosti kot nacionalni delavci. Če na primer država članica gostiteljica priznava davčne olajšave v zvezi s prispevki za poklicno pokojnino ter za dodatno zdravstveno in invalidsko zavarovanje, mora priznati enake olajšave v zvezi s prispevki, ki jih plačujejo delavci migranti v svoji matični državi.

12. Ali mi v smislu enake obravnave pripada še katera druga pravica?

Enaka obravnava vam mora biti zagotovljena tudi v zvezi z dostopom do usposabljanja, članstvom v sindikatih in pravicami, ki izhajajo iz tega, ter nastanitvijo.

13. Kako ravnati v primeru, če delam v eni državi članici, prebivam pa v drugi?

Če ste obmejni delavec, vam v državi članici, v kateri ste zaposleni, pripadajo vse ugodnosti, ki so dodeljene delavcem migrantom. Imate tudi pravico do socialnih ugodnosti, ki so dodeljene nacionalnim delavcem, tudi če ne prebivate v tej državi. Pravico do enake obravnave lahko uveljavljate pri davku od dohodka. Pravila, v okviru katerih je obdavčitev zakonskega para ugodnejša od obdavčitve samske osebe, morajo za vas veljati v enaki meri kot za zakonske pare v podobni situaciji v državi članici, kjer ste zaposleni, in ne smejo biti pogojena s tem, da oba zakonca prebivata v državi zaposlitve.

Za obmejne delavce lahko veljajo posebna pravila v zvezi z določenimi ugodnostmi socialnega zavarovanja ⁽¹⁶⁾.

⁽¹⁶⁾ Dodatne informacije najdete v priročniku „Določbe Skupnosti o socialni varnosti – pravice socialnega varstva, ki vam pripadajo, če se gibljete znotraj Evropske unije“ na spletni strani: http://ec.europa.eu/employment_social/social_security_schemes/index_en.htm

Pravica do vstopa in prebivanja

14. Ali moram v primeru, če se odpravim na delo v drugo državo, urediti kakšne formalnosti za vstop in prebivanje na njenem ozemlju?

Vse, kar potrebujete za **vstop** na ozemlje države članice gostiteljice, je veljavna osebna izkaznica ali potni list. Če nimate potnih dokumentov, vam mora biti še pred zavrnitvijo omogočeno, da jih pridobite v razumnem času ali da kako drugače dokažete svojo identiteto in državljanstvo ter da za vas velja pravica do prostega gibanja in bivanja.

Na podlagi nove direktive o pravici do prebivanja vam v primeru, da ste delavec migrant iz EU, ne bo več treba pridobiti dovoljenja za prebivanje v državi članici, kjer **prebivate** zaradi zaposlitve: zadostovala bo prijava pri ustreznih organih in še to samo, če se bo to zdelo potrebno državi članici gostiteljici.

Formalnosti, ki jih morate izpolniti, so odvisne od *trajanja vaše zaposlitve v državi članici gostiteljici*:

- če naj bi zaposlitev trajala *manj kot tri mesece*, ni treba izpolniti nobenih formalnosti v zvezi s prebivanjem; vendar pa lahko nacionalni organi od vas zahtevajo, da se prijavite na njenem ozemlju;
- če zaposlitev traja *več kot tri mesece*, lahko država članica od vas zahteva, da se prijavite pri pristojnem organu. Rok za prijavo ne sme biti manj kot tri mesece od datuma prihoda. **Potrdilo o registraciji** mora biti izdano takoj, ko predložite veljavno osebno izkaznico ali potni list ter potrdilo delodajalca o zaposlitvi ali potrdilo o zaposlitvi. Za ta namen ni potreben noben drug dokument (plačilni listi, računi za elektriko, nastanitev, davčne napovedi itd.).

Če teh formalnosti ne izpolnite, vas lahko doletijo sorazmerne in nediskriminatorne kazni. Vendar pa lahko začnete opravljati delo, še preden se prijavite.

Podatke o pravici do vstopa in prebivanja vaše družine najdete v poglavju „Družinski člani“.

15. Kaj se zgodi, če izgubim službo v državi članici gostiteljici ali grem tam na usposabljanje?

Status delavca ohranite v naslednjih primerih:

- če ste **neprostovoljno brezposelni** in je vaše stanje ustrezno evidentirano, potem ko ste bili zaposleni več kot eno leto in ste prijavljeni kot iskalec zaposlitve pri ustreznem zavodu za zaposlovanje;
- če ste neprostovoljno brezposelni in je vaše stanje ustrezno evidentirano, potem ko vam je potekla pogodba o zaposlitvi za določen čas, in sicer za manj kot eno leto, ali če ste postali neprostovoljno brezposelni v obdobju prvih dvanajstih mesecev in ste se prijavili kot iskalec zaposlitve pri ustreznem zavodu za zaposlovanje. V tem primeru ohranite status delavca še najmanj šest mesecev;
- če se **poklicno usposabljate**, vendar samo če je usposabljanje povezano z vašo prejšnjo zaposlitvijo. Če pa ste neprostovoljno brezposelni, ni nujno, da je usposabljanje povezano z vašo prejšnjo zaposlitvijo;
- če ste začasno nesposobni za delo zaradi **bolezni ali nezgode**.

„Ohranitev“ vašega statusa delavca pomeni, da ste v teh primerih še vedno obravnavani kot delavec in na podlagi tega statusa lahko zahtevate pravico do prebivanja in dostop do socialnih ugodnosti (glej vprašanje 10 v poglavju „enaka obravna“).

16. Kako je v primeru, če že dolgo živim v državi članici gostiteljici?

Če ste v državi članici gostiteljici zakonito prebivali *pet zaporednih let* ⁽¹⁷⁾, pridobite **pravico do stalnega prebivanja** v tej državi. Država članica gostiteljica mora na vašo prošnjo izdati dokument, ki dokazuje, da imate v tej državi stalno prebivališče.

Ko pridobite pravico do stalnega prebivanja, jo lahko izgubite samo, če zapustite državo za več kot dve zaporedni leti.

⁽¹⁷⁾ Na stalnost prebivanja ne vplivajočasne odsotnosti, ki skupaj ne presegajo šest mesecev na leto, ali daljše odsotnosti zaradi obveznega služenja vojaškega roka ali ena odsotnost, ki traja največ dvanajst zaporednih mesecev, in sicer zaradi pomembnih razlogov, kot so nosečnost in porod, huda bolezen, študij ali poklicno usposabljanje ali napatitev v drugo državo članico ali v tretjo državo.

Pravico do stalnega prebivanja lahko pridobijo tudi vaši družinski člani (glej vprašanje 20). To zagotavlja vam in vaši družini trdnejši status v državi članici gostiteljici. Uveljavljanje vaše pravice do stalnega prebivanja ne bo več pogojeno in deležni boste tako rekoč enake obravnave kot državljani te iste države. Poleg tega boste boljše zaščiteni pred izgonom na podlagi določb o javnem redu ali javni varnosti.

V nekaterih posebnih okoliščinah lahko ta status pridobite v krajšem roku (tudi družinski člani, glej vprašanje 20):

- če ste prenehali opravljati delo, ker ste dosegli starost za upokožitev (ali ste se predčasno upokojili), pod pogojem, da ste opravljali delo v državi članici gostiteljici vsaj predhodnih dvanajst mesecev ter prebivali v tej državi vsaj tri zaporedna leta;
- če ste prenehali opravljati delo zaradi trajne delovne nezmožnosti, pod pogojem, da ste v državi članici gostiteljici prebivali več kot dve leti. Če je takšna nezmožnost posledica nezgode pri delu ali poklicne bolezni, pogoj o trajanju prebivanja ne velja;
- če po treh letih neprekinjene zaposlitve in prebivanja v državi članici gostiteljici opravljate delo v drugi državi članici in obenem ohranjate kraj prebivanja v državi članici, v katero se praviloma vračate vsak dan ali vsaj enkrat na teden.

Če ste pridobili pravico do stalnega prebivanja na podlagi ene od zgoraj navedenih okoliščin, bodo imeli to pravico tudi vaši družinski člani, ki prebivajo z vami v državi članici gostiteljici.

17. Ali sta moj vstop v državo članico gostiteljico in prebivanje v njej omejena?

Vaša pravica do prebivanja v državi članici lahko neha veljati, če niste več delavec ali če ne ohranjate tega statusa ter ne izpolnjujete pogojev za pridobitev pravice do prebivanja, ki vam pripada, če imate neki drugi status (npr. kot neaktivni, kot študent itd.) v okviru zakonodaje Skupnosti.

Poleg tega se lahko vaša pravica do vstopa v drugo državo članico in prebivanja v njej, ki jo imate kot delavec, omeji samo zaradi razlogov, povezanih z javnim redom, javno varnostjo in javnim zdravjem. Ti razlogi morajo biti sorazmerni in osnovani izključno na vašem osebnem vedenju, ki resnično in

dovolj resno ogroža enega od temeljnih družbenih interesov. Nekdanje kazenske obsodbe, denimo, same po sebi še niso razlog za takšno ukrepanje. Tudi iztek veljavnosti osebne izkaznice, ki ste jo uporabili pri vstopu na ozemlje, ne upravičuje izгона. Ukrepi, ki so bili sprejeti zaradi javnega zdravja, se lahko nanašajo izključno na bolezni, zajete v Direktivi 2004/38/ES.

O vsakem ukrepu, ki vas zadeva na podlagi teh razlogov, morate biti uradno obveščeni v pisni obliki, in sicer tako, da so vam vsebina tega obvestila in posledice razumljive. Omogočen vam mora biti dostop do pravnih sredstev na nacionalni ravni.

Ista pravila veljajo za vstop in prebivanje vaših družinskih članov.

Družinski člani

18. Kateri družinski člani me lahko spremljajo ali se mi pridružijo v državi članici gostiteljici?

Spodaj naštetih družinski člani imajo ne glede na njihovo državljanstvo pravico, da prebivajo z vami v državi članici gostiteljici:

- **vaš zakonski partner;**
- **vaš partner**, s katerim ste sklenili **registrirano partnerstvo** v državi članici, vendar samo če država članica gostiteljica obravnava registrirano partnerstvo enako kot zakonsko zvezo ter v skladu s pogoji, ki jih določa država članica gostiteljica;
- vaši **potomci** in potomci vašega zakonskega partnerja, ki so **stari manj kot 21 let ali so vzdrževanci;**
- **vaši vzdrževani sorodniki v ravni vrsti** in vzdrževani sorodniki v ravni vrsti vašega zakonskega partnerja ali registriranega partnerja.

Države članice morajo olajšati vstop in prebivanje tudi:

- drugim družinskim članom, ki so vzdrževanci ali člani vašega gospodinjstva ali ki potrebujejo vašo osebno nego zaradi hude bolezni, in
- partnerju, s katerim imate dolgotrajno zvezo, ki je ustrezno evidentirana ⁽¹⁸⁾.

Ta obveznost zahteva od organov države članice gostiteljice, da obširno preučijo osebne okoliščine in upravičijo vsako zavrnitev vstopa ali prebivanja teh oseb. Vendar pa države članice niso obvezane, da jim samodejno dodelijo pravico do prebivanja.

⁽¹⁸⁾ To lahko zajema različne primere, kot so zakonska zveza med istospolnima partnerjema, registrirano partnerstvo, druge zakonite oblike partnerstev in sobivanja.

19. Katere upravne formalnosti morajo izpolniti moji družinski člani, da lahko vstopijo v državo članico gostiteljico in v njej prebivajo?

Če so vaši družinski člani državljani Evropske unije, lahko **vstopijo** na ozemlje države članice gostiteljice, če predložijo veljavno osebno izkaznico ali potni list. Če so državljani katere od tretjih držav, potrebujejo veljavni potni list ali, v nekaterih primerih, vstopni vizum⁽¹⁹⁾. Vendar pa morajo, če nimajo ustreznih potnih dokumentov ali potrebnih vizumov, imeti možnost, da jih pridobijo v razumnem času ali da kako drugače dokažejo, da za njih velja pravica do prostega gibanja in pravica do prebivanja, še preden je njihov vstop zavrnjen.

Države članice morajo dati družinskim članom na voljo vsa sredstva, ki jim omogočajo pridobitev vizumov, za katere jim ni treba plačati. Izdati jih je treba v čim krajšem času in po pospešenem postopku. Če vaš družinski član že ima potrdilo o prebivanju, ki ga je izdala država članica (glej spodaj), ni razloga, da bi od njega zahtevali vizum.

Formalnosti v zvezi s pravico do **prebivanja** za več kot tri mesece so odvisne od tega, ali so vaši družinski člani državljani EU ali katere od tretjih držav.

Od **družinskih članov, ki so državljani EU**, se lahko, tako kot od vas, zahteva, da se prijavijo pri ustreznem organu, ki jim bo izdal **potrdilo o registraciji**. Za ta namen so potrebni samo naslednji dokumenti:

- veljavna osebna izkaznica ali potni list,
- dokazilo o družinski zvezi ali o registriranem partnerstvu,
- potrdilo o registraciji delavca, ki ga družinski člani spremljajo ali, če tak sistem za registracijo ne obstaja, katero koli drugo dokazilo o prebivanju v državi članici gostiteljici,
- v primeru vzdrževanih sorodnikov, drugih družinskih članov ali oseb, s katerimi imate dolgotrajno zvezo, dokazilo, da se uvrščajo v te kategorije.

Družinskim članom, ki so državljani tretjih držav, se izda „**potrdilo o prebivanju** družinskega člana državljana Unije“. To potrdilo o prebivanju

⁽¹⁹⁾ Vstopni vizum se lahko zahteva v skladu z Uredbo (ES) št. 539/2001 ali, v primeru Združenega kraljestva ali Irske, kjer se Uredba ne uporablja, z nacionalno zakonodajo.

velja pet let ali za predvideno obdobje prebivanja državljana Unije, če je to obdobje krajše od petih let. Dokumenti, ki se lahko zahtevajo v namen izdaja potrdila o prebivanju, so enaki kot tisti, ki so naštetih zgoraj, razen da morajo družinski člani kot osebni dokument predložiti veljaven potni list. Rok za vlogo prošnje za potrdilo o prebivanju ne sme biti krajši od treh mesecev od datuma prihoda.

20. Ali imajo tudi družinski člani pravico do stalnega prebivanja?

Če so vaši družinski člani državljani EU, bodo po petih zaporednih letih prebivanja tudi oni upravičeni do stalnega prebivanja v državi članici gostiteljici. Po vložitvi prošnje mora država članica gostiteljica izdati dokument, ki potrjuje njihovo stalno prebivanje v tej državi.

Če so vaši družinski člani državljani tretje države, bodo to pravico pridobili, če so pet zaporednih let zakonito prebivali z vami v državi članici gostiteljici. Če je ta pogoj izpolnjen, prejmejo potrdilo o stalnem prebivališču, obnovljivo vsakih deset let.

V določenih okoliščinah lahko vi in vaši družinski člani pridobite ta status v krajšem roku (glej vprašanje 16).

21. Kaj se zgodi, če se ločim (zajeta je tudi razveljavitev poroke ali prekinitvev registrirane partnerske zveze), umrem ali odidem v drugo državo? Ali lahko moji družinski člani ostanejo v državi članici gostiteljici?

Če so vaši družinski člani že pridobili pravico do stalnega prebivanja, so upravičeni, da ostanejo v državi članici gostiteljici, in jim ni več treba dokazovati, da izpolnjujejo kakršne koli pogoje.

Če pa še niso pridobili pravice do stalnega prebivanja, bo njihov položaj odvisen od njihovega državljanstva.

Če so državljani EU, imajo na osnovi tega pravico do prebivanja v državi članici gostiteljici. Vendar pa morajo dokazati, da izpolnjujejo pogoje za prebivanje v eni izmed kategorij, ki jih predvideva zakonodaja Skupnosti, in sicer

da so tudi sami delavci, samozaposleni, študenti, upokojenci, ekonomsko neaktivne osebe ali družinski člani državljan EU, ki izpolnjuje te pogoje ⁽²⁰⁾.

Situacija je drugačna za družinske člane, ki niso državljani ene od držav članic, in v tem primeru so pogoji odvisni od okoliščin:

- v primeru smrti delavca migranta imajo pravico, da ostanejo v državi članici gostiteljici, če so kot družinski člani v njej prebivali vsaj eno leto pred njegovo smrtjo, in če so „finančno neodvisni“ ⁽²¹⁾ (so delavci ali samozaposleni ali imajo zadostna sredstva in zdravstveno zavarovanje ali so člani družine, ki že ima dovoljenje za prebivanje v državi članici, kjer oseba izpolnjuje te zahteve – na primer otroci, ki ne izpolnjujejo sami pogojev za prebivanje, jih pa izpolnjuje njihov preživel starš);
- v primeru prekinitve zakonske zveze (z razveljavitvijo ali ločitvijo) ali registrirane partnerske zveze ima družinski član z državljanstvom tretje države pravico, da ostane, če:
 - je zakonska zveza (ali partnerska zveza) trajala vsaj tri leta, od tega eno leto v državi članici gostiteljici; ali
 - ima zakonski partner z državljanstvom tretje države skrbništvo nad otroki, ki so državljani EU; ali
 - to upravičujejo izjemno težke okoliščine, npr. če je bila oseba žrtev nasilja v družini; ali
 - ima, po dogovoru med zakonskima partnerjema, zakonec z državljanstvom tretje države pravico do obiskovanja mladoletnega otroka, če je sodišče odločilo, da morajo biti obiski v državi članici gostiteljici, in sicer za toliko časa, kolikor je potrebno.

⁽²⁰⁾ V primeru smrti delavca migranta ni treba izpolnjevati nobenih pogojev, če je delavec pred smrtjo prebival neprekinjeno dve leti na ozemlju te države članice, ali če je bila smrt posledica nezgode pri delu ali poklicne bolezni ali če je preživel zakonec izgubil državljanstvo te države članice zaradi poroke z delavcem. V takšnih okoliščinah se družinskim članom dodeli pravica do stalnega prebivanja v državi članici gostiteljici.

⁽²¹⁾ Če je delavec pred smrtjo prebival neprekinjeno dve leti na ozemlju države članice gostiteljice ali če je bila smrt posledica nezgode pri delu ali poklicne bolezni ali če je preživel zakonec izgubil državljanstvo te države članice zaradi poroke z delavcem, ni treba izpolnjevati nobenih pogojev. V takšnih okoliščinah se družinskim članom dodeli pravica do stalnega prebivanja v državi članici gostiteljici.

Če je izpolnjen eden od teh pogojev, morajo družinski člani dokazati tudi, da bodo „finančno neodvisni“ (glej zgornjo razlago), ali da so člani družine, ki že ima dovoljenje za prebivanje v državi članici gostiteljici, kjer oseba izpolnjuje te zahteve.

Odhod delavca migranta iz države članice gostiteljice ali njegova smrt v nobenem primeru ne pomenita izgube pravice do prebivanja, ki jo imajo njegovi otroci ali starš, ki ima dejansko skrbništvo nad otroki ne glede na državljanstvo, če otroci prebivajo v državi članici gostiteljici in so vpisani v izobraževalno ustanovo z namenom, da bi v tej državi študirali, in sicer do zaključka študija.

22. Katere pravice še imajo moji družinski člani? Ali lahko tudi oni opravljajo delo v državi gostiteljici?

Ne glede na državljanstvo imajo vaši družinski člani pravico, da se zaposlijo ali samozaposlijo v državi članici gostiteljici. To pomeni, da ni potrebno nobeno delovno dovoljenje, če so državljani tretje države. Vaši družinski člani imajo pravico do enake obravnave, vključno s socialnimi ugodnostmi.

Vaši otroci imajo, ne glede na njihovo državljanstvo, pravico do izobraževanja v državi članici gostiteljici pod enakimi pogoji kot njeni državljani. To vključuje tudi pravico do enake obravnave v zvezi s štipendijami.

Evropsko leto mobilnosti delavcev 2006

Širitev: prehodni ukrepi

23. Kaj so prehodni ukrepi?

Kot je bilo omenjeno, je Evropska komisija že objavila drugi priročnik, ki opisuje prehodne ureditve za prosto gibanje delavcev iz držav članic, ki so se Evropski uniji pridružile 1. maja 2004 ⁽²²⁾. Spodnje informacije so samo kratek povzetek teh ukrepov. Podrobnejše informacije najdete v zgoraj navedenem priročniku.

Opomba: „Države članice EU-15“ so vse države članice, ki so bile del EU pred 1. majem 2004.

„Države članice EU-10“ so vse države, ki so se pridružile EU 1. maja 2004.

„Države članice EU-8“ so vse države članice EU-10, razen Malte in Cipra.

1. maja 2004 je do tedaj 15-članska EU sprejela deset novih držav članic. Pristopna pogodba iz leta 2003, s katero je bila pripravljena pravna podlaga za to širitev, vsebuje prehodne ureditve o prostem gibanju delavcev. Ti prehodni ukrepi veljajo za državljane osmih „novih“ držav članic (EU-8): Češke, Estonije, Latvije, Litve, Madžarske, Poljske, Slovaške in Slovenije. Za Ciper in Malto ne velja nobena prehodna ureditev, razen da ima Malta možnost, da uveljavi zaščitno klavzulo, če izkusi resne motnje na svojem trgu dela.

Prehodne ureditve omogočajo državam članicam EU-15, da odložijo uporabo zakonodaje Skupnosti o *dostopu* državljanov držav članic EU-8 do zaposlitve in da na tem področju namesto te uporabijo nacionalne predpise. V praksi to pomeni, da lahko v primeru, če ste državljan ene od držav članic EU-8, od vas zahtevajo delovno dovoljenje še pred zaposlitvijo v eni od držav članic EU-15.

Države EU-8 lahko uvedejo vzajemne ukrepe za državljane držav članic EU-15, ki uporabljajo omejitve za njihove državljane.

⁽²²⁾ Priročnik „Prosto gibanje delavcev iz novih držav članic – kako bo delovalo v praksi?“ je na voljo na internetnem naslovu:

http://ec.europa.eu/employment_social/free_movement/docs_en.htm

Delavci iz držav članic, ki so se pridružile EU 1. maja 2004 in za katere veljajo prehodne ureditve, morajo imeti prednost pred delavci iz tretjih držav. Ko je delavcu omogočen dostop do trga dela, mora biti deležen enake obravnave.

Poleg tega imajo državljani držav članic EU-8, ki so zakonito opravljali delo v eni od držav članic EU-15 na dan pristopa ali po njem in jim je bil dovoljen vstop na trg dela te države članice za neprekinjeno obdobje dvanajstih mesecev ali več, neposreden dostop (brez delovnih dovoljenj) do trga dela te države članice, ne pa tudi do trgov dela drugih držav članic EU.

24. Kako dolgo bodo veljali prehodni ukrepi?

Prehodno obdobje se je začelo 1. maja 2004 in se bo nepreklicno zaključilo 30. aprila 2011. Prehodno obdobje se deli na tri faze. V vsaki fazi veljajo drugačni pogoji.

Prva faza

Države članice EU-15 lahko uporabljajo nacionalne ukrepe dve leti po pristopu. Lahko pa se tudi odločijo, da sprostijo dostop do svojih trgov dela in odpravijo obveznost pridobitve delovnega dovoljenja ⁽²³⁾.

Druga faza

Do 30. aprila 2006 morajo države članice EU-15 obvestiti Komisijo, ali želijo ohraniti omejitve še za nadaljnja tri leta ⁽²⁴⁾.

⁽²³⁾ Švedska in Italija sta se odločili, da med prvo fazo prehodnega obdobja ne bosta omejili dostopa do svojih trgov dela. Tudi Združeno kraljestvo ni uporabilo omejitev, je pa uvedlo sistem za registracijo delavcev. Vse druge države EU-15 so ohranile sistem delovnega dovoljenja in ga v nekaterih primerih povezale s kvotami. Malta se je odločila za izdajanje delovnih dovoljenj za lažje spremljanje in nadzor. Poljska, Slovenija in Madžarska so se odločile za uporabo vzajemnih ukrepov za državljane držav članic EU-15, ki uporabljajo omejitve. Vse države članice EU-10 so odprle svoje trge dela delavcem dugih držav članic EU-10.

⁽²⁴⁾ V drugi fazi prehodnega obdobja so se še štiri države EU-15 odločile, da odprejo svoje trge dela: Finska, Grčija, Portugalska in Španija (Finska je uvedla sistem za registracijo). Nekaterе druge države so zmanjšale število omejitev v nekaterih sektorjih oziroma poklicih: Belgija, Francija, Luksemburg in Nizozemska. Italija je povečala kvote za delavce iz EU-8. Vzajemne ukrepe sta ohranili samo Madžarska in Poljska.

Tretja faza

Načeloma bi morale države članice EU-15 pet let po pristopu v celoti začeti uporabljati zakonodajo Skupnosti. Vendar pa v primeru resnih motenj na trgu dela (ali v primeru nevarnosti njihovega nastanka), lahko, po uradnem obvestilu Komisiji, uporabljajo nacionalne ukrepe še nadaljnji dve leti.

Spletna stran EURES ⁽²⁵⁾ vsebuje podrobne posodobljene informacije o pravilih, ki se uporabljajo v vsaki državi članici v vsaki fazi prehodnega obdobja.

25. Kaj prinaša naslednja širitev EU z vstopom Romunije in Bolgarije?

Predvideno je, da bo ob vstopu Bolgarije in Romunije v EU za države članice EU-25 obstajala možnost, da uporabijo podobne prehodne ureditve.

⁽²⁵⁾ <http://europa.eu/eures/>

Evropsko leto mobilnosti delavcev 2006

Državljeni tretjih držav

26. Kaj pa državljani tretjih držav? Ali imajo tudi oni pravico do prostega gibanja in enake obravnave?

Družinski člani delavca migranta iz Skupnosti imajo boljši položaj kot državljani tretjih držav. Imajo pravico, da spremljajo delavca in pravico do dela v državi članici gostiteljici, ne da bi morali pridobiti delovno dovoljenje.

Razen primerov iz prejšnjega odstavka velja za državljane tretjih držav, ki želijo opravljati delo v državi članici EU, nacionalna zakonodaja te države članice. V večini primerov morajo pridobiti delovno dovoljenje.

EU je sklenila dogovore z nekaterimi tretjimi državami, v katere je vključila klavzulo, ki zagotavlja enako obravnavo glede delovnih pogojev. To pomeni, da morajo biti državljani teh tretjih držav, potem ko so pridobili pravico do dostopa na trg dela določene države članice v skladu z njenimi nacionalnimi predpisi, deležni enake obravnave kot državljani te države članice.

Državljeni tretjih držav, ki jim je dovoljen vstop na ozemlje ene države članice, nimajo pravice do prostega prehoda v drugo državo članico. Vendar pa se državljani tretjih držav, ki že pet let zakonito prebivajo na ozemlju države članice in ki po izpolnitvi pogojev, določenih v Direktivi 2003/109/ES, pridobijo „status rezidenta ES za daljši čas“, ki ga določa Direktiva, lahko gibljejo iz ene države članice v drugo pod določenimi pogoji, med katere sodi tudi obveza, da so vključeni v nekatere nacionalne postopke, če to zahteva država članica. Od trenutka, ko prebivajo v drugi državi članici, jim pripadajo pravice in ugodnosti, zelo podobne tistim, ki so jim bile dodeljene v prvi državi članici.

Vendar pa se Direktiva 2003/109/ES ne uporablja na Irskem, v Združenem kraljestvu in na Danskem. Zato državljani tretjih držav, ki prebivajo v teh državah članicah, niso upravičeni do pridobitve „statusa rezidenta ES za daljši čas“, zaradi česar se ne bodo mogli preseliti v drugo državo članico. Poleg tega tudi državljani tretjih držav, ki so pridobili „status rezidenta ES za daljši čas“ v državah članicah, ki jih zavezuje Direktiva, ne bodo mogli potovati v te tri države članice ⁽²⁶⁾.

⁽²⁶⁾ Dodatne informacije o teh vprašanjih najdete na spletnem naslovu:
http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/immigration/fsj_immigration_intro_en.htm

Evropsko leto mobilnosti delavcev 2006

Pravice do socialnega varstva

27. Kaj se zgodi z mojimi pravicami do socialnega varstva, ko se zaradi zaposlitve preselim v drugo državo?

Obstajajo določbe Skupnosti, ki vas ščitijo pred izgubo nekaterih ali vseh vaših pravic do socialnega varstva, ko se preselite iz ene države članice v drugo. Podroben pregled teh določb najdete v priročniku z naslovom „Določbe Skupnosti o socialni varnosti – pravice socialnega varstva, ki vam pripadajo, če se gibljete znotraj Evropske unije“, ki ga je izdala Evropska komisija ⁽²⁷⁾.

Pomembni so tudi sistemi dodatnega starostnega pokojninskega zavarovanja. Da bi se zmanjšale težave, ki izvirajo iz pomanjkanja „prenosljivosti“ takšnih sistemov, je Evropska komisija sprejela predlog direktive o tem vprašanju ⁽²⁸⁾.

⁽²⁷⁾ Priročnik je na voljo na spletnem naslovu:

http://ec.europa.eu/employment_social/social_security_schemes/index_en.htm

⁽²⁸⁾ Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o izboljšanju prenosljivosti pravic do dodatnega pokojninskega zavarovanja, COM(2005)507 konč. z dne 20.10.2005, je na voljo na spletnem naslovu:

http://ec.europa.eu/employment_social/news/2005/oct/dir_191005_sl.pdf

Evropsko leto mobilnosti delavcev 2006

Kako uveljaviti svoje pravice

28. Kaj lahko storim, če državne oblasti ali moj delodajalec ne spoštujejo mojih pravic, ki mi pripadajo kot delavcu migrantu?

Če menite, da državne oblasti države članice, v kateri opravljate delo, ali vaš delodajalec ne spoštujejo vaših pravic, ki vam pripadajo kot delavcu migrantu, je nadvse pomembno, da se pritožite državnim oblastem, kadar menite, da je določeno pravilo ali odločitev, ki vas zadeva, v nasprotju s predpisi EU o prostem gibanju delavcev.

Lahko tudi:

- poiščete pomoč preko *sistema Solvit* ⁽²⁹⁾;
- poiščete pomoč preko *storitev Kažipot za državljane* ⁽³⁰⁾;
- naslovite pritožbo na Evropsko komisijo ⁽³¹⁾; vendar pa Komisija ne bo mogla posredovati, če je vaša težava povezana z odločitvami delodajalca zasebnika. Poleg tega vložitve pritožbe ne bo neposredno vplivala na vaš posamezni primer. Zato je bistveno, da se pritožite državnim oblastem;
- pošljete peticijo Evropskemu parlamentu ⁽³²⁾.

⁽²⁹⁾ http://ec.europa.eu/solvit/site/index_sl.htm

⁽³⁰⁾ http://europa.eu.int/citizensrights/signpost/front_end/index_sl.htm

⁽³¹⁾ http://ec.europa.eu/community_law/complaints/form/index_sl.htm

⁽³²⁾ <http://www.europarl.europa.eu/parliament/public/staticDisplay.do?id=49&language=SL>

29. Kakšna je vloga Sodišča Evropskih skupnosti?

Evropsko sodišče je izdalo številne sodbe o tem, kako razlagati predpise Skupnosti o prostem gibanju delavcev, ki so v veliki meri v korist delavcev migrantov in njihovih družinskih članov. Prispevalo je k boljši zaščiti evropskih državljanov. Vloga Evropskega sodišča je torej ključna pri dvomih, ki se pojavijo v zvezi z obsegom določb Skupnosti, njihovo uporabo v posameznih primerih in njihovo razlago glede na nacionalno zakonodajo.

Zato ne pretiravamo, če rečemo, da bi bila zaščita, ki jo zagotavljajo določbe Skupnosti o prostem gibanju delavcev, brez sodne prakse Evropskega sodišča manj učinkovita, bolj pomanjkljiva in manj zadovoljiva. Evropsko sodišče je zakoniti varuh evropskih državljanov, ki uveljavljajo svojo pravico do gibanja in prebivanja znotraj Evrope.

30. Ali na Evropsko sodišče lahko vložim tožbo ?

Glede na tako pomembno vlogo kot jo ima Evropsko sodišče, morate vedeti, kaj je treba storiti, da bo Sodišče vključeno v rešitev vašega primera:

- Evropsko sodišče **ne odloča neposredno o posameznih primerih**. Njegove sodbe so omejene na razlago določb Skupnosti, ki veljajo za posamezen primer. Vendar pa je ta razlaga zavezujoča za vse udeležene strani (nacionalna sodišča, nacionalne ustanove in posameznike) in zato bistvena za končno rešitev vašega primera.
- Iz tega sledi, da vi sami nimate možnosti za neposredno vložitev tožbe na Evropsko sodišče. **Uporabiti morate pravne postopke in načine pritožb, ki so vam na voljo v okviru nacionalne zakonodaje.**
- V primeru dvoma lahko nacionalno sodišče, ki se ukvarja z vašim primerom, zaprosi Evropsko sodišče, da pojasni, kakšna naj bo razlaga določene pravila Skupnosti o prostem gibanju, če je rešitev vašega primera odvisna od te razlage. To se imenuje „predlog za sprejem predhodne odločbe“. Za takšno predhodno odločanje lahko zaprosijo vsa zadevna nacionalna sodišča, celo prvostopenjska. Če proti odločitvi nacionalnega sodišča ni več mogoča nobena pritožba, mora slednje zaprositi za predhodno odločanje. Zato lahko vedno predlagate, da se sodnik v vašem primeru posvetuje z Evropskim sodiščem, razen seveda v nedvoumih primerih, kjer takšno odločanje ni potrebno.

- Druga možnost je ta, da se na Evropsko sodišče obrne Evropska komisija, če meni, da nacionalni zakoni in predpisi niso skladni z evropskimi predpisi („postopek za ugotavljanje kršitev“). Vendar pa je tak postopek dolgotrajen in ne bo imel neposrednega učinka na vašo osebno situacijo.

Evropsko leto mobilnosti delavcev 2006

Viri

Dokumenti:

- Sporočilo Komisije „Prosto gibanje delavcev – kako izkoristiti vse ugodnosti in možnosti“, COM(2002) 694 konč. z dne 11.12.2002
http://ec.europa.eu/employment_social/free_movement/docs_en.htm
- Priročnik „Prosto gibanje delavcev iz novih držav članic – kako bo delovalo v praksi?“
http://ec.europa.eu/employment_social/free_movement/docs_en.htm
- Priročnik „Določbe Skupnosti o socialni varnosti – pravice socialne varnosti, ki vam pripadajo, če se gibljete znotraj Evropske unije“
http://ec.europa.eu/employment_social/social_security_schemes/index_en.htm

Uporabne spletne povezave:

- Prosto gibanje delavcev v EU:
http://ec.europa.eu/employment_social/free_movement/index_en.htm
- Prosto gibanje oseb v EU:
http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/citizenship/movement/fsj_citizenship_movement_en.htm in
http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/citizenship/fsj_citizenship_intro_en.htm
- Svoboda do opravljanja storitev in svoboda do ustanavljanja:
http://ec.europa.eu/internal_market/services/index_en.htm
- Priznavanje diplom in kvalifikacij:
http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/index_en.htm
- Pravice socialnega varstva:
http://ec.europa.eu/employment_social/social_security_schemes/index_en.htm
- Sistemi dodatnega pokojninskega zavarovanja:
http://ec.europa.eu/employment_social/social_protection/pensions_en.htm#forum

- EURES (evropski portal o poklicni mobilnosti):
<http://ec.europa.eu/eures/>
- Europass:
<http://europass.cedefop.europa.eu/>
- Napoteni delavci:
http://ec.europa.eu/employment_social/labour_law/postingofworkers_en.htm
- Priseljevanje:
http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/immigration/fsj_immigration_intro_en.htm
- Študenti:
http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/index_sl.html
- Evropsko leto mobilnosti delavcev:
http://ec.europa.eu/employment_social/workersmobility_2006/index.cfm?language=SL
- Solvit:
<http://ec.europa.eu/solvit>
- Storitve Kažipot za državljane:
http://ec.europa.eu/citizensrights/signpost/front_end/
- Zakonodaja ES:
<http://eur-lex.europa.eu/>
- Evropsko sodišče:
<http://curia.europa.eu/sl/index.htm>
- Splošne informacije o EU:
http://europa.eu/index_sl.htm
- „Tvoja Evropa“:
<http://ec.europa.eu/youreurope/>
- Europe Direct:
http://ec.europa.eu/europedirect/index_sl.htm

Evropska komisija

**Želite delati v drugi državi članici EU?
Spoznajte svoje pravice!**

Luxembourg: Urad za uradne publikacije Evropskih skupnosti

2007 – 40 str. – 14,8 x 21 cm

ISBN 92-79-01897-3

Kako do publikacij EU?

Publikacije Urada za publikacije, namenjene prodaji, so na voljo na strani EU Bookshop <http://bookshop.europa.eu/>, kjer jih lahko naročite pri izbrani prodajni enoti.

Seznam prodajnih enot po vsem svetu lahko zahtevate tudi po faksu (352) 29 29-42758

Urad za publikacije
Publications.europa.eu

ISBN 92-74-01897-3

9 789279 018978